

Dilemma, fordi den viser, i hvilken Grad man paa engang kan have Brug for en Række forskellige Skatteformer og samtidigt næsten nødvendigvis maa frem til at have et ensartet eller i alt Fald samstemt System, fordi det nuværende giver Anledning til saa mange Maader at slippe for at betale Skatter paa. Folk spekulerer selvfølgelig i at bo Steder, hvor de med deres Form for Indkomst og Formue vil komme til at betale mindst. Og til en vis Grad spekulerer Kommunerne og Staterne i, at Borgerne spekulerer i den Slags, og averterer ligefrem med, at de har særligt lave Skatter af bestemte Skatteformer, men glemmer selvfølgelig at omtale, at de saa har særlig høje Skatter af en anden Slags. Særligt kendt er det blevet, at Florida i sin Tid lod optage i sin Grundlov, at i den Stat vilde der aldrig blive paalagt Arveafgifter; dette reklameredes der med over hele Landet, men man glemte at tilføje, at man saa i Stedet flaaede Folk levende.

Amerikas økonomiske, geografiske og befolkningsmæssige Problemer udvikles saaledes for en, altsammen set udfra en skattemæssig Synsvinkel. Emnet virker yderst interessant, og det bliver ikke mindre kedeligt af, at Forfatterne i en ganske forbavsende Grad er aabenhjertede og f. Eks. diskuterer, om den eller den Administration er for korrump til at administrere en Skat af en særlig Karakter. I det hele taget bærer Bogen Præg af, at Forfatterne uden at skele til højre eller venstre har ønsket klart at gøre Rede for deres Syn paa et stort, vanskeligt og ømtaaleligt politisk og økonomisk Spørgsmaal.

Kjeld Philip.

George W. Stocking & Myron W. Watkins: CARTELS IN ACTION. New York 1946. 517 S. \$ 4.00.

Denne Bogs Undertitel er »Case Studies in International Business Diplomacy«. 8 Markeder: Sukker, Gummi, Salpeter, Staal, Aluminium, Magnium, Glødelamper og Kemikalier er udvalgt, og de Karteller, der i Tidens Løb har været dannet i vedkommende Markeder, er undersøgt.

Bogen giver alene facts, men det er ogsaa vigtigt for Økonomen at gøre sig bekendt med facts paa dette Omraade. En meget stor Del af Verdensomsætningen (af andre anslaaet til ca. 40 pCt.) er domineret af Karteller, og da de fleste Karteller har foretrukket at føre en særdeles diskret tilbagetrækket Tilværelse, er der haardt Brug for facts. Det Indtryk, de 517 S. efterlader hos Læseren, er vel nærmest dette: Megen Forskel paa de 8 Markeder var der ikke, fælles for alle Kartellerne var, at de satte Prisen op og Mængden ned. Nogle forringede i Tilgift Kvaliteten.

Hvor faar man nu facts fra? Ja, der har jo i U. S. A. under Krigen været en Del officielle Undersøgelser af internationale Karteller (Kilgore Committee, Truman Committee, Bone Committee etc.). — Og man har i Amerika den velsignede Institution, der hedder Hearings og Ransagning af Arkiver. Et Væld af Breve er draget frem, og mangan Lækkerbidsken er fundet. Ofte siger disse Breve mere end selve Kartellteksterne. Kartelltekster skal man jo være forsigtig med, man risikerer let at faa Antitrust Division paa Halsen. Pudsigt i saa Henseende er et Brev fra National Lead til I. G. Farben. Farben havde klaget over, at en Licens paa Titanium var »non-exclusive«. National Lead siger i sit Svarebrev, at den skam »undoubtedly will prove to be, to all intents and purposes, exclusive«; men for at narre Antitrust Division har man været nødt til at skrive »non-exclusive«.

Dilemma, fordi den viser, i hvilken Grad man paa engang kan have Brug for en Række forskellige Skatteformer og samtidigt næsten nødvendigvis maa frem til at have et ensartet eller i alt Fald samstemt System, fordi det nuværende giver Anledning til saa mange Maader at slippe for at betale Skatter paa. Folk spekulerer selvfølgelig i at bo Steder, hvor de med deres Form for Indkomst og Formue vil komme til at betale mindst. Og til en vis Grad spekulerer Kommunerne og Staterne i, at Borgerne spekulerer i den Slags, og averterer ligefrem med, at de har særligt lave Skatter af bestemte Skatteformer, men glemmer selvfølgelig at omtale, at de saa har særlig høje Skatter af en anden Slags. Særligt kendt er det blevet, at Florida i sin Tid lod optage i sin Grundlov, at i den Stat vilde der aldrig blive paalagt Arveafgifter; dette reklameredes der med over hele Landet, men man glemte at tilføje, at man saa i Stedet flaaede Folk levende.

Amerikas økonomiske, geografiske og befolkningsmæssige Problemer udvikles saaledes for en, altsammen set udfra en skattemæssig Synsvinkel. Emnet virker yderst interessant, og det bliver ikke mindre kedeligt af, at Forfatterne i en ganske forbavsende Grad er aabenhjertede og f. Eks. diskuterer, om den eller den Administration er for korrump til at administrere en Skat af en særlig Karakter. I det hele taget bærer Bogen Præg af, at Forfatterne uden at skele til højre eller venstre har ønsket klart at gøre Rede for deres Syn paa et stort, vanskeligt og ømtaaleligt politisk og økonomisk Spørgsmaal.

Kjeld Philip.

George W. Stocking & Myron W. Watkins: CARTELS IN ACTION. New York 1946. 517 S. \$ 4.00.

Denne Bogs Undertitel er »Case Studies in International Business Diplomacy«. 8 Markeder: Sukker, Gummi, Salpeter, Staal, Aluminium, Magnium, Glødelamper og Kemikalier er udvalgt, og de Karteller, der i Tidens Løb har været dannet i vedkommende Markeder, er undersøgt.

Bogen giver alene facts, men det er ogsaa vigtigt for Økonomen at gøre sig bekendt med facts paa dette Omraade. En meget stor Del af Verdensomsætningen (af andre anslaaet til ca. 40 pCt.) er domineret af Karteller, og da de fleste Karteller har foretrukket at føre en særdeles diskret tilbagetrækket Tilværelse, er der haardt Brug for facts. Det Indtryk, de 517 S. efterlader hos Læseren, er vel nærmest dette: Megen Forskel paa de 8 Markeder var der ikke, fælles for alle Kartellerne var, at de satte Prisen op og Mængden ned. Nogle forringede i Tilgift Kvaliteten.

Hvor faar man nu facts fra? Ja, der har jo i U. S. A. under Krigen været en Del officielle Undersøgelser af internationale Karteller (Kilgore Committee, Truman Committee, Bone Committee etc.). — Og man har i Amerika den velsignede Institution, der hedder Hearings og Ransagning af Arkiver. Et Væld af Breve er draget frem, og mangan Lækkerbidsken er fundet. Ofte siger disse Breve mere end selve Kartellteksterne. Kartelltekster skal man jo være forsigtig med, man risikerer let at faa Antitrust Division paa Halsen. Pudsigt i saa Henseende er et Brev fra National Lead til I. G. Farben. Farben havde klaget over, at en Licens paa Titanium var »non-exclusive«. National Lead siger i sit Svarebrev, at den skam »undoubtedly will prove to be, to all intents and purposes, exclusive«; men for at narre Antitrust Division har man været nødt til at skrive »non-exclusive«.

I Breve, som ikke er beregnet til Offentliggørelse, er Folk ofte mere frimodige og holder sig nærmere til Sandheden end i officielle Tilkendegivelser. Medens man i sidstnævnte altid hører en hel Masse om, at Formaalet med et Kartel er at nedsætte Omkostninger, beskytte Forbrugerne mod daarlig Kvalitet og udvide Markedet for Produktet, saa siger Brevene noget andet. Her er et forfriskende Eksempel paa Brev-Oprigtighed. Det er et Brev fra the President of National Lead:

»May I call the proposed combination for simplicity, a cartel? The whole purpose of the cartel is to obtain a monopoly of patents, so that no one can manufacture it excepting the members of the cartel, and so can raise the prices by reason of such monopoly to a point that would give us much more profit on our present tonnage...« (p. 515).

Den Slags varmer en Teoretikers Hjerte.

Alle de vigtigste officielle Undersøgelser fra Krigens Dage er refereret i denne Bog. Og meget af Stoffet tager sig anderledes ud, end da det blev refereret i Aviser og Tidsskrifter. Et godt Eksempel er Truman-Komitéens Undersøgelse over Jersey Standard's Maskepi med I. G. Farben langt henne i Krigen. Standard havde givet Tyskerne Fremgangsmaaden til Butyl, en Slags syntetisk Gummi, som de blev meget glade for. Til Gengæld havde Tyskerne givet Standard Fremgangsmaaden til Buna, en anden Slags syntetisk Gummi; men havde stillet Betingelser, som i Praksis forhindrede eller i hvert Fald stærkt forsinkede den amerikanske Udnyttelse af Buna. Offentligheden fik nu den Besked gennem Aviser og Blade, at Nazisterne havde haft en Finger med i Spillet og havde villet forsinke den amerikanske Oprustning (Victory Rides On Rubber, you know).

Det interessante ved Sagen er imidlertid, at det ikke i første Række har været militære Hensyn, der fik Tyskerne til at stille de nævnte Betingelser. Senatskomitéens Materiale synes at vise, at det nok saa meget var I. G. Farben's Frygt for at irritere Du Pont. Sagen er, at I. G. Farben og Du Pont havde en Række Aftaler med hinanden, som allesammen gik ud paa dette: Du faar U. S. A., jeg faar Tyskland, Du skal udvikle Produkt X, jeg Produkt Y. Da I. G. Farben havde lovet Du Pont at holde sig væk fra Syntetisk-Gummi-Branchen, maatte det stille de nævnte Betingelser. Det turde ikke lægge sig ud med Du Pont, som i Ro og Mag udviklede sit Neophrene, en tredje Slags syntetisk Gummi, nydende et uforstyrret Monopol i U. S. A.

Medens Offentligheden fik det ud af Sagen, at I. G. Farben var et nazistisk Kartel, som havde lagt Rænker for krigsvigtige amerikanske Industrier, og derfor maatte knuses, saa var Sandheden altsaa den, at Forsinkelsen af Produktionen af syntetisk Gummi I (Buna) skyldtes Hensynet til *Du Pont's* velerhvervede Interesse i syntetisk Gummi II (Neophrene). Med andre Ord: Det hele kunde akkurat lige saa godt have udspillet sig i Fredstid, lige saa godt i et Marked for et civilt Produkt, og lige saa godt, selvom Nazismen slet ikke havde eksisteret. Skulde der drages nogen Konklusion, kunde det ikke blive blot den, at I. G. Farben skulde knuses. Der maatte mere til: De Karteller, som Du Pont var Medlem af (i Ly af Patentloven og Webb-Pomerene Act), maatte ogsaa knuses. Men det er jo en kendt Sag, at man altid er mest vred paa *de andres* Karteller.

Stocking's og Watkin's Bog er kun første Bind i en Serie paa tre Bind.

Andet Bind skal omhandle de mere principielle Betragtninger over Karteller samt en Behandling af mulige Statsindgreb. Tredje Bind skal omhandle andre Former for Monopol. Saa lidet behandlet de mere principielle Sider af Sagen er, maa man med Spænding imødese andet og tredje Bind.

Hans Brems.

Gregory Bienstock, Salomon M. Schwartz & Aaron Yugow: MANAGEMENT IN RUSSIAN INDUSTRY AND AGRICULTURE, With an Introduction by Jacob Marschak, Oxford University Press. New York 1944. 198 S. \$3.00.

Om denne Bog siger Wassily Leontief, der i dette Semester forelæser over »The Economy of Russia« ved Harvard, at den er den bedste om Emnet. — Anmelderen har ikke Professor Leontief's Forudsætninger for at dømme, men kan dog sige, at Bogen vist er af Interesse for enhver Økonom. Den omhandler de Størrelser, der siden Adam Smith's Dage har været Genstand for vor Videnskabs stadige Interesse: Pris, Mængde, Kvalitet, Profit, Initiativ og Opsparing. Blot undersøger den disse Størrelser i en helt anden institutionel Atmosfære end den, vi er vant til. Dette maa være af Interesse baade for dem, der ønsker at vide mere om de nævnte Størrelser og for dem, der særlig ønsker at vide noget om den nævnte institutionelle Baggrund. — Naar hertil kommer Bogens prisværdigt ringe Omfang og koncentrerede Fremstilling, tror Anmelderen at kunne fastholde sin Paastand om, at den vil interessere enhver Økonom.

Man har efterhaanden faaet en Del Bøger om USSR paa de vestlige Sprog, ogsaa nogle om Landets Økonomi. Men saa godt som alle de sidstnævnte behandler de *makroøkonomiske* Størrelser: Industriproduktionens Vækst og geografiske Fordeling, Kollektivering, Udenrigshandelen o. s. v. Saa godt som intet har været tilgængeligt om de *mikroøkonomiske* Størrelser. Og dog maa disse frembyde en betydelig Interesse. Det er ikke blot i det kapitalistiske Samfund, at mikroøkonomiske Undersøgelser maa være Udgangspunktet for hele Forstaaelsen af den økonomiske Mekanik. Det gælder ogsaa Plansamfundet, saa sandt som ingen Plan opstillet centralt kan bestemme alt. Noget maa overlades til de enkelte Enheder (Fabrikker, Landbrug, Truster o. s. v.). Det interessante ligger forøvrigt for en meget stor Del netop i, hvordan man i Praksis har trukket denne Delingslinje mellem Makro og Mikro.

Det er naturligvis rigtigt, at russisk Historie og russiske Forudsætninger er meget forskellig fra vore egne, og at Lande, der mere ligner vort, som Czekoslovakiet og Storbritannien, nu har forsøgt med Nationaliseringer i stor Stil. Men det er dog USSR, som tidligst begyndte og som har de fleste Erfaringer, og et Studium af USSR synes derfor stadig meget aktuelt.

Lidt om Forfatterne: Alle tre har de levet i Rusland indtil 1922 som økonomiske Skribenter eller som Embedsmænd, siden har de til Stadighed fulgt Udviklingen udefra. Deres Syn er ikke præget af eventuelle Følelser, saa vidt man kan se. De rapporterer nøgternt hvad de finder, opstiller Hypoteser, men lader samtidigt andre Muligheder staa aabne.

De to første Tredjedele af Bogen handler om Industrien. Efter en Gennemgang af de Organer, der eksisterer paa de forskellige Trin, samt en Gennemgang af den Rolle, det kommunistiske Parti spiller for Ledelsernes Beslutninger, kommer man frem til de vigtigste Spørgsmaal om Planlægningen